

10.2.07

'כברי - מקום של אמנות'

המשוררת מאיה בז'רנו אמרה פעם במפגש עם סטודנטים באורנים ש'השירה מתחילה בחושך'.

יתכן שגם האמנות הפלסטית מתחילה בחושך אך נדמה שהיא נמשכת יותר אל החלל והאור המלא.

איפה ומתי מתחילה האמנות בקיבוץ כברי ? ...

מדברים היום רבות על חזרה ל 'ארון הספרים היהודי'. אך סיפורה של אמנות ישראל קשור דווקא ביציאה מן הארון. ביציאה מהטקסט והספר אל המרחב, אל השדה, אל ההר והגיא, אל הנשימה, אל חום הגוף, אל התנועה, הדמיון, והיצירה באוויר הפתוח.

את ההתפתחות והפריחה של האמנות בישראל ניתן להשוות במידה מסוימת לתחייתה של השפה העברית. אולם במקרה של האמנות הפלסטית הנס והמאמץ הוא גדול יותר. בהעדר כל שורש גלוי של תרבות חומרית היה צורך; גם ללכת אצל הגויים אך גם לבוא אל 'צופן הארץ' וללמוד סודותיה... וכך ללמוד וללמד את 'ההברות הראשונות' של שפה העתידה לצמוח במקום.

במבט חוקר על התהוותם של מוקדי תרבות ניתן יהיה תמיד להבחין בנוכחותם של כוחות גלויים וכוחות סמויים. הכוח הגלוי הם האמנים ויצירתם – מורי ומורות הדרך, שבאותות ובמופתיים מסמנים את הכיוון. אך ליצירותיהם לא יהיה כל ערך לו לא צומח לצידם 'הכוח השקט'. הכוח הסמוי, המתבונן. אם לצידם לא תהיה 'קהילה' הקולטת את האותות. מאמצת, מנכסת ומעניקה להם משמעות.

מה הופך קיבוץ ל'מקום של אמנות' ?

לא רק האמנים 'משוגעי הכפר' אלא קהילה המכריזה על עצמה שהאמנות היא 'שפת המקום', 'הגידול החקלאי' שלה, ההתמחות ומקור החיים שלה.

האם מקרה הוא שכל אלה מתקיימים בכברי או שיש פה זימון אנושי מיוחד ?

באופן אישי הצגתי פעמיים בגלריה בכברי; פעם ראשונה תערוכה בתחילת שנות ה-80 כאמנית צעירה, באצירתן של עפרה רעיף ויעל אלבוים ופעם שניה בשנת 2000 באצירתה של דרורה דקל .

במשך שנים לא מעטות הייתי נוהגת לקחת את תלמידי שנה א מאורנים למסלול 'הכשרה' ראשון – לגליל המערבי. היינו מתחילים מלוחמי הגטאות במפגש עם משה קופפרמן, אח"כ ממשיכים לאבי הורוביץ לגלריה. משם לכברי לביקור ומפגש עם יחיאל שמי, משם לסדנת ההדפס, בה היינו מקבלים הסבר והדגמה מעפרה רעיף, ומשם לגלריה למפגש עם דרורה דקל.

בקיצור ובלי הרבה מלים, וכמו שאמרתי ב'אותות ובמופתיים'. בסיוור אחד מרוכז, הנחתי לתלמידי את היסודות ונתתי להם את הרמזים לגבי המרחבים ו'עומק השדה' של האמנות שבו גם הם יוכלו לצעוד בעתיד.

תרבות היא מערכת.

חברה יכולה להעיד על עצמה שיצרה תרבות אם התהוו וחברו בה כמה תנאים; מבני חומר, רוח ודעת מורכבים, המקיימים ביניהן דיאלוג ומקום מפגש ודיון. אם נוצרו בה 'צורות משוחחות' - שמתוכן עולים ונוצרים הקודים המשותפים והטקסטים המכוננים.

מערכת תרבותית היא תמיד מעגל דינאמי בו מעורבים:
אמן - אוצר - סוחר - אספן - מבקר - עיתונאי - מורה - חוקר - לומד - קהל -
כל אחד ותפקידו במערכת ... וחוזר חלילה...

"רומזים לנו שיש סקס אחר" – אמרה לנו יונה וולך בשנות השבעים של המאה העשרים -
ואני אומרת לכם שיש טקסט אחר - הטקסט החזותי הפלסטי.
אבל את הטקסט הזה צריך עוד ללמד וללמוד... ולהמשיך ליצור, לשמר ולחדש ... ולפתח כשפת המקום
ומורשתו התרבותית.

המשורר מאיר ויזלטיר כתב: " שירה היא נשיקת האקלים, הלשון, האמת "

דומה שבכברי נוצרו התנאים ל'נשיקה' כזאת.

30 שנה לגלריה בכברי ... נקודת עצירה, ספירת מלאי ואולי גם זמן לשאול שאלות
חדשות ולרענן את המבט.

ברכות לכולכם ועד מאה ועשרים.....